

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕПАРТАМЕНТ НАУКИ І ОСВІТИ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ
АДМІНІСТРАЦІЇ
ВІДДІЛ ОСВІТИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ ЗАЧЕПИЛІВСЬКОЇ СЕЛИЩНОЇ РАДИ
КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «ЗАЧЕПИЛІВСЬКИЙ БУДИНОК ДИТЯЧОЇ ТА ЮНАЦЬКОЇ
ТВОРЧОСТІ» ЗАЧЕПИЛІВСЬКОЇ СЕЛИЩНОЇ РАДИ КРАСНОГРАДСЬКОГО РАЙОНУ
ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Навчальна програма з позашкільної освіти
науково-технічного напрямку
«ТВОРЧА МАЙСТЕРНЯ»

1 рік навчання

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма гуртка з моделювання «Творча майстерня» створена на основі авторської програми Ольги Бережної, керівника гуртків КЗ «Станція юних техніків» Кам'янської міської ради Дніпропетровської області «Апсайклінг». Програма сприяє залученню дітей до пізнання та розуміння проблеми збереження навколишнього середовища від твердих побутових відходів, а також зумовлена необхідністю відновлення гармонійної взаємодії суспільства з природою, пошуку розв'язання екологічних проблем. Забруднення навколишнього середовища постає глобальною проблемою сучасності.

Апсайклінг – це перетворення відходів (сміття) в предмети мистецтва, модні речі, предмети побуту тощо. Цей напрям не потребує додаткових витрат виробництва і переробки матеріалу. Сама ідея цього модного зараз напряму об'єднує безліч елементів з інших технік виготовлення в прямомусенсі предметів мистецтва.

Актуальність навчальної програми зумовлена необхідністю використання в роботі гуртка покидькових і нестандартних матеріалів, уживаних речей і використаних предметів, щоб дати їм друге життя, що не потребує додаткових матеріальних затрат і надає можливість зайняти дітей у вільний час цікавою справою.

Екологічне виховання дітей у гуртку здійснюється через їх творчу діяльність. Учні ознайомлюються з традиційними та сучасними напрямками декоративно-ужиткового мистецтва, у контексті яких наголошено на утилітарному, практичному пізнанні світу. Переробляючи та використовуючи новий якості старі речі та предмети, даючи нове життя вже використаним речам, діти вчаться дбайливому ставленню до навколишнього середовища, довкілля, а також вчаться протистояти забрудненню власних оселі, подвір'я, міста.

Метою навчальної програми «Друге життя використаних речей» є формування компетентностей особистості засобами моделювання, формування свідомої екологічної мотивації, екологічної культури дітей через залучення їх до розв'язання актуальних проблем екології та виховання шанобливого ставлення до природи. Компетентнісний підхід підкреслює поєднання й практичну реалізацію знань, умінь і навичок досвіду, культури вихованців.

Головні завдання навчальної програми з моделювання «Друге життя використаних речей» полягають у формуванні таких компетентностей:

- *пізнавальної* – ознайомлення з різними матеріалами, інструментами, техніками виготовлення моделей із побутових відходів; формування уявлення про тверді побутові відходи, проблеми їх утилізації, вторинну переробку сміття; поглиблення та розширення знань про мистецтво перетворення побутових відходів на корисні речі.

- *практичної* – здобуття вмінь і навичок роботи через залучення до конкретного виду діяльності; формування вмінь і навичок роботи з різноманітним підручними матеріалами, уживаними та використаними предметами та речами; засвоєння різних технік виготовлення моделей із різноманітних матеріалів; виготовлення виробів з використанням старих, уживаних предметів і побутових відходів.

- *творчої* – розвиток творчих здібностей та умінь, системного, просторового й логічного мислення; здатності проявляти творчу ініціативу; формування творчої особистості, її художнього смаку, пізнавального інтересу, творчої уяви, фантазії, творчої самореалізації.

- *соціальної* – формування активної соціальної позиції щодо збереження природи та дбайливого ставлення до навколишнього середовища; збереження та примноження природної спадщини; формування екологічної

культури особистості; працелюбність, самостійність, наполегливість; сприяння вихованню культури спілкування, поваги до людської праці.

Програма гуртка розрахована на роботу з вихованцями віком 8–12 років. Рівень викладу матеріалу визначено як основний і розрахований на один рік навчання. На опрацювання навчального матеріалу загалом відводиться 144 год (4 год/тиждень). Кількісний склад навчальної групи – 10–15 вихованців.

Головними напрямками роботи гуртка моделювання «Апсайклінг» є творче перетворення старих речей, відходів (сміття) в предмети мистецтва, модні та корисні речі, предмети побуту; виготовлення моделей і художніх виробів у техніках моделювання з готових об'ємних геометричних форм виробу з покидькового матеріалу; вироби з уживаних і використаних предметів із підручних матеріалів. Діяльність дітей спрямована на розвитку міння вільно та творчо застосовувати й удосконалювати набуті знання, уміння та навички.

Важлива роль надається формуванню та розвитку у вихованців системного мислення, вміння бачити зв'язок творчості з предметами шкільного курсу, зокрема з урахуванням елементарних відомостей з математики, природознавства, фізики, хімії. На заняттях поєднується теоретичний матеріал та практична робота, різні форми проведення занять з урахуванням вікової категорії вихованців.

Вихованці поступово опановують різні техніки та прийоми виготовлення різноманітних виробів, отримують початкові знання про взаємозв'язок матеріалу, форми та декорування виробів. На заняттях вихованці вчаться використовувати і поєднувати в роботі різні підручні матеріали, використовувати вживані речі та предмети, які раніше вважалися побутовими відходами, підвищувати пізнавальну активність, розвивати творчі здібності, створюючи власні дизайнерські проекти.

Програма передбачає варіативність технологій, методів і форм навчання. Застосовуються різноманітні засоби навчання: фото та відеоматеріали, роздатковий матеріал, технологічні картки, технічні засоби навчання, макети, зразки виробів, наочні посібники, матеріали Інтернет-ресурсів, дидактичні ігри. З метою реалізації програми використовуються різні методи навчання: розповідь, бесіди, пояснення, демонстрація, досліди, практичні форми роботи репродуктивного і творчого характеру, методи мотивації та стимулювання. Поряд із груповими і колективними формами роботи застосовується індивідуальна робота з учнями під час підготовки до змагань, виставок та інших масових заходів.

Оцінювання рівня знань і навчальних досягнень вихованців передбачає такі форми контролю: опитування, захист творчих проєктів, виконання контрольних завдань, участь у конкурсах, підсумкових виставках чи змаганнях. Перелік обладнання у програмі подано як орієнтовний, відповідно до можливостей освітнього закладу. Основний рівень – один навчальний рік.

Навчально-тематичний план

	Тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
.	Вступ. Зміст, мета, завдання роботи гуртка	2	-	2
.	Апсайклінг. Творча майстерня перетворення відходів на корисні речі. – мозаїка з яєчної шкаралупи;	2	12 4	14

	– поробки з яєчних лотків; – поробки з ватних паличок		4 4	
.	Друге життя побутових речей. – моделювання з дерев'яних прищіпок; – моделювання з використаних лампочок	2	16 8 8	18
.	Вироби з підручних матеріалів. Конструювання на основі готових об'ємних форм	2	16	18
.	Сувенірна новорічна майстерня. Вироби з використаних речей. – новорічні та різдвяні іграшки; – сувеніри, ялинкові прикраси; – новорічні композиції.	2	16 6 6 4	18
.	Вироби з нестандартних матеріалів. Тематичні поробки до календарно-обрядових свят	2	14	16
.	Утилізація вживаних і використаних предметів. Конструювання з дерев'яних паличок. – моделювання з паличок від морозива; – вироби з кавових паличок	2	14 8 6	16
.	Конструювання з використаного паперу. Пап'є-маше. – виготовлення панно в техніці пап'є-маше; – створення об'ємних виробів.	2	16 8 8	18
.	Вторинне використання та переробка виробів із пластику. – вироби з пластикових пляшок; – вироби з комп'ютерних дисків	2	16 8 8	18
0	Виконання робіт у змішаній техніці.	2	14	16
1	Підсумок	2	-	2
Разом:		22	134	156

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступне заняття (3 год)

Теоретична частина. Ознайомлення з планом роботи гуртка. Організаційні питання. Правила поведінки на заняттях, в освітньому закладі. Інструменти та матеріали. Виявлення інтересів і нахилів дітей. Вступний інструктаж безпеки життєдіяльності. Правила дорожнього руху. Демонстрація виробів і зразків.

Практична частина. Вікторини, конкурси. Виготовлення колективної композиції «Осінній пейзаж».

2. Апсайклінг. Творча майстерня перетворення відходів на корисні речі (15 год)

Теоретична частина. Поняття «відходи», види відходів. Утворення твердих побутових відходів (ТПВ) або сміття в результаті побутової діяльності. Апсайклінг, його значення. Повторне використання відходів (сміття), перетворення уживаного мотлоху в предмети мистецтва, модні речі, предмети побуту тощо. Мозаїка як вид декоративного мистецтва. Мистецтво створення мозаїки з яєчної шкарлупи «кракле». Саморобки з яєчних лотків, ватних паличок і ватних дисків. Матеріали, інструменти та приладдя. Правила безпеки під час роботи з колючими та ріжучими предметами.

Практична частина. Виготовлення виробів у техніці мозаїки з яєчної шкарлупи: декорування сувенірів; оформлення поверхні фоторамки, вази, декоративної тарілки, виробів із картону; створення мозаїчного панно з кольорової роздрукованої картини. Створення декоративних композицій: ваза з квітами, натюрморт із фруктами.

Саморобки з яєчних лотків: квіти, звірі, тварини, птахи. Виготовлення поробок із ватних паличок і ватних дисків за зразками: сніжинка, сніговик, ялинка, будиночок, тварини, квіткові композиції.

1. Друге життя побутових речей. Моделювання з дерев'яних прищіпок (27 год)

Теоретична частина. Використання дерев'яних прищіпок у побуті. Переробка та перетворення вживаних дерев'яних прищіпок у корисні речі та цікаві вироби. Правила безпеки та особливості роботи з дерев'яними прищіпками. Підготовка матеріалу для моделювання виробів. Презентація кращих наявних зразків.

Практична частина. Перегляд фото- та відео- матеріалів із виготовлення плоских та об'ємних виробів з використанням дерев'яних прищіпок. Творча майстерня перетворення прищіпок на цікаві вироби: іграшкові меблі, столик, стільці, літак, вітряний млин, сніжинки, ялинка, хатинка, колодязь. Моделювання корисних виробів для кухні: підставка під гаряче, ваза для цукерок, підставка для паперових серветок, нічний світильник, кашпо для квітів. Створення проєкту «Альтанка» чи проєкту за власним задумом.

2. Вироби з підручних матеріалів. Конструювання на основі готових об'ємних форм (24 год)

Теоретична частина. Поняття про геометричні тіла. Особливості конструювання виробів із картонних і паперових коробок різних розмірів на основі об'ємних форм (куба, конуса, призми, циліндра, паралелепіпеда). Можуть використовуватися коробки з-під сірників, взуття, косметики, соків, печива, чаю, катриджі з туалетного паперу, картонні циліндри з паперових рушників та фольги, з різних побутових товарів.

Практична частина. Виготовлення рельєфних композицій і просторових виробів на основі готових об'ємних форм: хатинка для домашнього улюбленця, органайзер для речей, космічна ракета, літак, робот, фортеця, будиночок для ляльок, корабель, годівничка для птахів, лялькові меблі. Виготовлення поробок за

власним задумом.

3. Сувенірна новорічна майстерня. Вироби з покидькового матеріалу (18 год)

Теоретична частина. Історія походження новорічних свят та історія виникнення та традиції святкування Новоріччя та різдвяних свят в Україні. Особливості виготовлення та підбір матеріалів для виготовлення новорічних сувенірів, прикрас, іграшок та ялинкових прикрас. Виготовлення іграшок-оберегів та оздоблення виробів.

Практична частина. Виготовлення плоских та об'ємних новорічних та ялинкових прикрас (різдвяні зірочки, ангели, гірлянди, маски, сніжинки, ліхтарики, кульки, бурульки). Виготовлення вітальних листівок. Новорічні композиції, вироби за власним задумом. Створення композицій з поєднанням різноманітних матеріалів. Екскурсії, перегляд відео та обговорення різдвяних експозицій виставкових залів, міських ялинок.

4. Вироби з нестандартних матеріалів. Тематичні поробки до календарно-обрядових свят (15 год)

Теоретична частина. Ознайомлення з традиційними українськими святами, обрядами та звичаями. Символіка українських народних календарно-обрядових свят.

Практична частина. Виготовлення сувенірів і вітальних листівок до Дня Святого Валентина, Свята весни, Свята осені, Дня матері, Дня вчителя, Великодніх свят тощо. Пасхальний вінок. Великодні розмальовки та мозаїки. Виготовлення тематичних композицій «Зима», «Весна», «Літо». «Осінь». Виготовлення виробів за власним задумом. Екскурсія до музею або картинної галереї.

5. Утилізація вживаних та використаних предметів. Конструювання з дерев'яних паличок (30 год)

Теоретична частина. Мистецтво виготовлення виробів із використаних речей. Властивості та особливості роботи з дерев'яними паличками з-під кави. Матеріали та інструменти, що необхідні для виготовлення виробів із паличок від морозива та кавових паличок. Підготовка матеріалу та правила безпеки під час роботи з дерев'яними паличками. Демонстрація та перегляд наявних зразків виробів

Практична частина. Мистецтво виготовлення виробів із дерев'яних паличок, проведення дослідів, складання математичних головоломок, дослідження їхніх властивостей. Конструювання виробів: світильники, годинники для птахів, закладки, ваза, ляльковий будинок, обкладинка для альбому, рамки для фото, ялинка, різдвяна зірка іграшкові меблі, човник, автомобіль, вітрильник, колодязь, вітряний млин. Створення проєкту «Фортеця», ляльковий ігровий майданчик.

Творчі ідеї використання дерев'яних паличок від морозива: підставка для олівців, підставка під гарячі напої, меблі для ляльок, кашпо-горщик для квітів, браслети, магніти, шкатулки, санчата, підставка для прикрас, іграшки, літак, новорічні прикраси.

5. Конструювання з використаного паперу (33 год)

Теоретична частина. Відомості про папір, історія його виникнення та розвитку. Види паперу, його властивості. Інструменти та приладдя, правила та основні прийоми роботи з використаним папером і картоном. Мистецтво виготовлення виробів із використаного паперу, журналів, газет у різних техніках. Технологія виготовлення паперових трубочок (паперової лози).

Практична робота. Вивчення властивостей різних видів паперу. Перегляд відеоматеріалів з означеної тематики. Творче перетворення паперових відходів на

корисні речі. Виготовлення виробів із паперової лози: ваза для цукерок, підставка для олівців, органайзер для речей, вітрильник, кошик із газетних трубочок, паперові закладки. Виготовлення плоских та об'ємних композицій зіскручених в спіральки, довгих і вузьких, смужок паперу (квіти, листочки, візерунки, які використовують для оздоблення листівок, альбомів, подарункових упаковок, рамок для фотографій тощо).

6. Вторинне використання та переробка виробів із пластику (21 год)

Теоретична частина. Проблеми накопичення утилізації продукції з пластику. Підбір матеріалів та інструментів для роботи з пластиком. Виготовлення виробів із пластикових пляшок, кришечок від пластикових пляшок, гудзиків, одноразового посуду, паковань від харчових продуктів, комп'ютерних дисків. Перегляд зразків виробів із пластика.

Практична частина. Моделювання з пластикових пляшок: вітрильник, космічна станція, космічний корабель, автомобіль, ракета, кашпо для квітів. Вироби з кришечок: килимок, робот, тварини, птахи, звірі, тварини, рибки, ваза, акваріум, годинник, корзина. Композиції з кришечок «Лісова галявина», «Сонячна поляна». Аплікація з гудзиків «Пасхальне яєчко». Поробки з кришечок: килимок, робот, тварини, птахи, звірі, тварини, рибки, ваза, акваріум, годинник, корзина.

7. Виконання виставкових робіт (15 год)

Теоретична частина. Підбір матеріалів для виставкових робіт і дизайнерських проєктів.

Практична частина. Виконання творчих робіт і проєктів за вибором та за власним задумом.

Виготовлення плоских і об'ємних моделей, використовуючи підручний матеріал різних видів.

8. Екскурсії, конкурси, змагання, свята, виставки (12 год)

Практична частина. Відвідування тематичних і художніх виставок. Участь у творчих конкурсах і виставках. Підготовка та проведення виставок кращих робіт вихованців. Участь у різноманітних конкурсах, виставках та змаганнях.

9. Підсумок (3 год)

Теоретична частина. Підбиття підсумків роботи гуртка. Виставка дитячих робіт. Відзначення кращих вихованців. Завдання на літо.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати і розуміти:

- правила безпеки життєдіяльності під час роботи з матеріалами та інструментами;
- користуючись відібраною інформацією виготовляти нові вироби на основі вживаних речей;
- порядок організації робочого місця;
- властивості різних матеріалів, з якими працюють;
- особливості та прийоми роботи з різними матеріалами;
- основні принципи композиції;
- об'ємні геометричні фігури (куб, куля, циліндр, конус, призма, паралелепіпед);
- прийоми і способи виготовлення моделей та сувенірів з різних матеріалів;
- способи конструювання з готових плоских та об'ємних форм;
- поняття про елементи художнього оформлення виробів;
- правила співвідношення між матеріалами різних видів;
- головні та другорядні елементи в композиції;
- правила техніки безпеки при конструюванні з різними матеріалами.

Вихованці мають уміти і застосовувати:

- застосовувати відповідні прийоми та техніки під час виготовлення виробів із різних матеріалів;
- користуючись різноманітними джерелами інформації знаходити варіанти використання вживаних речей;
- складати план роботи над виробом;
- використовувати різні прийоми та техніки під час виготовлення виробів;
- вирішувати головоломки з кавовими паличками;
- підбирати необхідні матеріали для виготовлення виробів;
- самостійно виготовляти нові декоративні вироби та сувеніри, використовуючи вторинний матеріал для прикрашання інтер'єру;
- бачити і емоційно сприймати красу навколишньої дійсності;
- самостійно проєктувати й виготовляти різні елементи об'єктів і моделей;
- самостійно аналізувати якість виконання своєї роботи;
- дотримуватися правил техніки безпеки під час роботи.

Вихованці мають набути досвід:

- виготовлення сувенірів з використанням різних матеріалів;
- створення творчих дизайнерських проєктів;
- проведення презентації та захисту проєктів;
- виготовлення виробів в різних техніках;
 - використання вживаних речей для надання їм другого життя;
 - складання моделей технічних об'єктів з готових деталей;
 - виготовлення моделей за інструкцією та власним задумом;
- роботи у творчих групах;
 - економного використання матеріалів і дбайливого ставлення до інструментів та обладнання;
- участі у конкурсах, виставках.

Таблиця 2

Орієнтовний перелік обладнання

№	Найменування обладнання	Кількість, шт.
1	Лінійка металева	15
2	Лінійка дерев'яна	15
3	Косинець	15
4	Ножиці	15
5	Канцелярський ніж	15
6	Циркуль учнівський	5
7	Пінцет	5
8	Транспортир	5
9	Гумка	5
10	Кулькові ручки	15
11	Рамки для фото та картин	15
12	Пензлик	15
13	Двосторонній скотч	5
14	Скотч	5
15	Олівці кольорові	15 комплектів
16	Олівці графічні	15 комплектів

17	Дріт різного розміру	2 набори
18	Фарби акварельні	15 наборів
19	Картон кольоровий	15 наборів
20	Фломастери	10 наборів
21	Клей ПВА-К (250 г)	15 банок

Використані літературні джерела

1. *Бех І.Д.* Особистісно-зорієнтоване виховання. Київ : ІЗМН, 1998. 203 с.
2. *Богдан З.Л.* Паперова іграшка. Посібник для керівників студій раннього естетичного виховання та гуртків технічної творчості. Львів : ФОП Муха, 2012. 52 с.
3. *Веремійчик І.М.* Граючись, вчимося. Тернопіль : Мальва – ОСО, 2002. 116 с.
4. *Волобуєва Т.* Розвиток творчої компетентності школярів. Харків: Основа, 2005.
5. *Вуд. Д.* Прикраси в оселі. Київ : Клуб сімейного дозвілля, 2008.
6. Зелена книга України / [ред. Я. П. Дідух]. Київ : Альтерпрес, 2009. 448 с.
7. *Коберник О.* Проектно-технологічна система трудового навчання. *Трудова підготовка в закладах освіти.* 2003. № 4. С. 8–12.
8. Культура здорового способу життя та екологічного виховання як складові змісту позашкільної освіти: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Полтава, 25–27 трав. 2010 р.). Полтава : Техсервіс, 2010. 470 с.
9. *Леонтович О.А.* Фізика. Дитяча енциклопедія. Київ : Школа, 2002. 432 с.
Липецький О.П. Навчальні проекти і розвиток творчих здібностей. *Позашкільня.* 2009. № 4. С. 8–14.
10. *Шатро А.У.* Таємниці докільця, або секрети знайомих предметів. Київ : Спалах ЛТД, 1998. 232 с.
11. *Чен Н.В.* Надзвичайні вироби своїми руками. Харків : Клуб сімейного Дозвілля, 2007. 240 с.

